

Az Upponyi-szoros *Zebrina detrita* (O. F. Müll., 1774) populációinak biometriai vizsgálata

Fűkőh Levente

Abstract: Biometrical investigation of *Zebrina detrita* (O. F. Müll., 1774) population of Uppony-valley (North Hungary). The relationship between shell morphology and ecological factors (eg. vegetation, wind, microclimate) has been investigated by the author. There is a significant difference among biometrical data of *Zebrina detrita* of three studied area (U-1, U-3, U-6)

A *Zebrina detrita* csigafaj biometriai vizsgálatával 1978-ban kezdtem foglalkozni. Ekkor az Odor-vár (Bükk-hegység) területéről származó nagyobb minta egyedeinek biometriai elemzése során a házak hosszúságának változatosságát vizsgáltam. A vizsgálat eredményeként tett megállapítás lényege, hogy a házak mérete és az élőhely mikroklímája között kapcsolatot lehetett kimutatni (Fűkőh, L. 1990).

Az 1992-es évben az Upponyi-szorosban végzett recens faunavizsgálatok alkalmával (Fűkőh, L. 1993) három mintaterület (U-1, U-3, U-6) *Zebrina detrita* anyagának hosszúsági adatait elemeztük véletlenszerűen kiválasztott 100 egyed alapján. A három terület az ún. Keresztes-kő déli kitétséggű oldalában található. Rövid jellemzésük: Az U-1 mintavételi hely a Horváti-lik fölötti sziklagerinc kiugrásán található. Az U-3 mintavételi hely az Upponyi-sziklaüreg néven leírt barlang aljában cserjékkel övezett *Sedum*- és *Sempervivum*-fajokkal borított sziklán van. Az U-6 mintavételi pont a falu felőli völgybejárat fölötti sziklagerinc. Növényzettel közepesen fedett, a völgyben uralkodó szél itt érezeti legjobban hatását. A mért adatok (1. táblázat) alapján készített eloszlási görbék (1-4. ábra) az alábbi kiértékelést teszik lehetővé:

1. A legegyszerűsebb eloszlás az U-1 mintavételi hely *Zebrina detrita* populációjában tapasztalható. A faunisztikai és klíma vizsgálatok szerint a Keresztes-kőnek ez a pontja az egyik legkiegyensúlyozottabb mikroklimatikus terület. Kevésbé érvényesül a szél erős szelektáló hatása (Fűkőh, L. 1980), az éjszakai páradús levegő miatt a xerotermitás sem olyan mértékű mint más mintavételi pontokon.

2. A legnagyobb változatosságot mutató eloszlási görbét az U-3 mintavételi pont *Zebrina detrita* populációjának vizsgálata során kaptuk. A mintavételi hely környéke igen változatos, nyílt, ill. csupán *Sedum* fajokkal fedett karszt és cserjésekkel borított terület is megtalálható a közelében. Feltehetően ez a változatos vegetációs állapot tükröződik a markáns hármas csúcsú görbében. Az eloszlási kép igen hasonlatos az Odor-váron vizsgált populáció eloszlásához (Fűkőh, L. 1990).

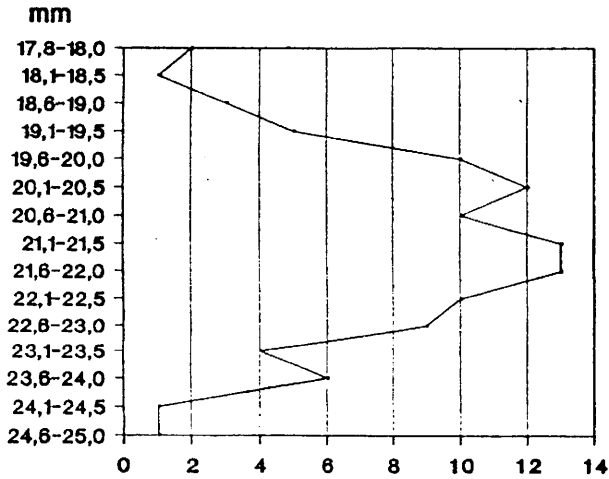
3. A harmadik terület az U-6 mintavételi pont. A *Zebrina detrita* házak hosszúság adatai igen szűk eloszlást mutatnak, kiugró, erőteljes csúccsal. Ez arra enged következtetni, hogy az ökológiai paraméterek valamelyike erős szelektáló faktorként meghatározza a populáció biometriai paramétereit. A klímavizsgálatokból tudjuk (Fűkőh, L. 1980, Domokos, T-Fűkőh, L. 1984), hogy ezen a ponton az állandó igen erős szél szelektáló tényezőként jelentkezik.

A fentiekben leírt vizsgálati eredmények megerősítik azt a következtetést, hogy az ökológiai faktorok (mikroklíma, a növényzettel való borítottság, szél stb) erősen meghatározzák egy faj metrikus paramétereit.

E következtetések, ha nem is alapulnak olyan aprólékos vizsgálatokon, mint a korábban e területről származó *Granaria frumentum* biometriai vizsgálata (Domokos, T. – Fűkőh, L. 1984) mindenképpen kiegészítik azt, ill. tovább árnyalják azt a képet, melyet a korábbi hasonló vizsgálatok alapján felvázoltunk.

Biometriai megoszlás
Zebrina detrina
 Upponyi szoros

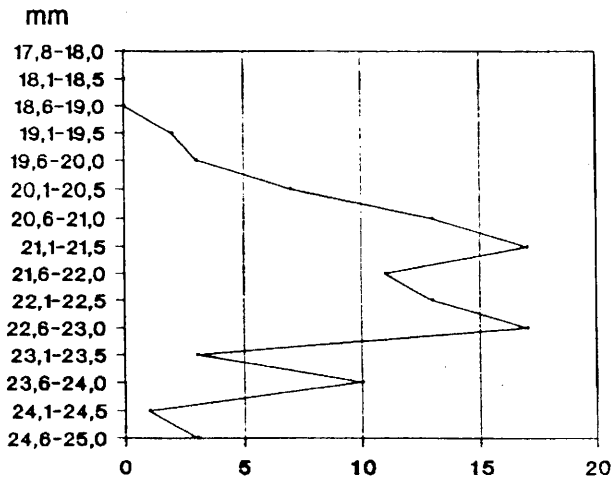
1. ábra

db
 Keresztes-kő
 U-1 mintanégyszlet
 hosszúsági adatok - véletlenszerű választás 100 darabból

Biometriai megoszlás
Zebrina detrina
 Upponyi szoros

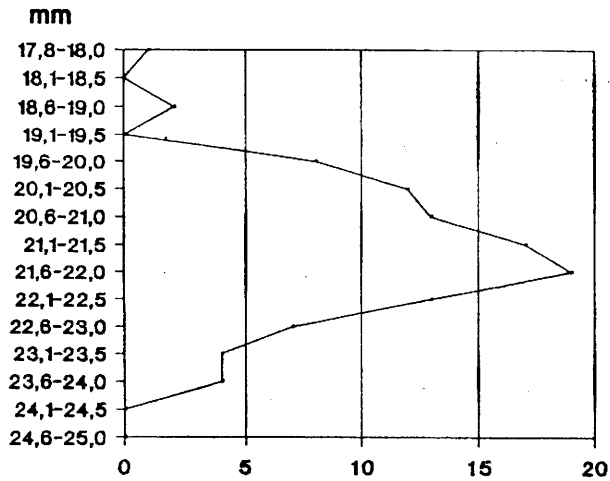
2. ábra

db
 Keresztes-kő
 U-3 mintanégyszlet
 hosszúsági adatok - véletlenszerű választás 100 darabból

Biometriai megoszlás
Zebrina detrina
 Upponyi szoros

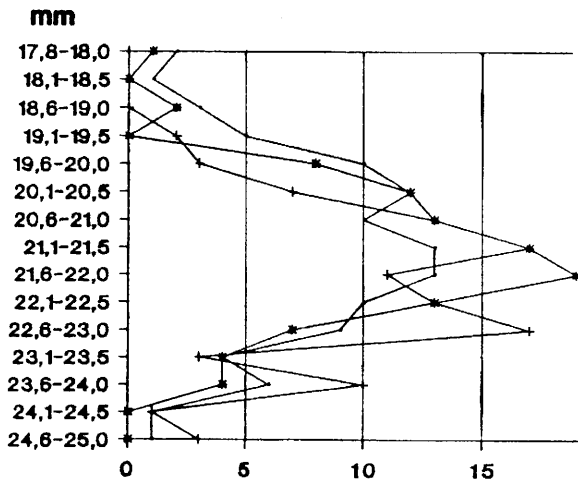
3. ábra

db
 Keresztes-kő
 U-6 mintanégyszlet
 hosszúsági adatok - véletlenszerű választás 100 darabból

Biometriai megoszlás
Zebrina detrina
 Upponyi szoros

4. ábra

db
 Keresztes-kő
 U-1 minta U-3 minta U-6 minta
 hosszúsági adatok - véletlenszerű választás 100 darabból

**A három mintavételi hely *Zebrina detrita* populációjának megoszlása
a héjhosszúság függvényében**

hosszúság (mm)	U-1 (db)	U-3 (db)	U-6 (db)
17,8-18,0	2	1	
18,1-18,5	1		
18,6-19,0	3	2	
19,1-19,5	5	2	
19,6-20,0	10	3	8
20,1-20,5	12	7	12
20,6-21,0	10	13	13
21,1-21,5	13	17	17
21,6-22,0	13	11	19
22,1-22,5	10	13	13
22,6-23,0	9	17	7
24,1-24,5	1	1	
24,6-25,0	1	3	

Irodalom

- DOMOKOS, T. (1982): Morphometrical study of the chronocline of *Granaria frumentum* (Draparnaud, 1801) (Gastropoda: Cochodrinidae) – Misc. Zol. Hung. 1:45–51.
- FŰKÖH, L. (1980): Adatok az Upponyi-szoros csigafaunájához.- Fol. Hist.-nat. Mus. Matr. 6:137–145.
- FŰKÖH, L. (1990):Egy Bükk-hegységi *Zebrina detrita* (O. F. Müll., 1774) populáció biometriai vizsgálata.- Mal. Táj, 9:30.
- FŰKÖH, L. (1993): Az Upponyi-szoros Mollusca-faunájának újravizsgálata (197–1993).- kézirat az EKTf Tudományos Közleményei számára
- DOMOKOS, T. – Fűköh, L. (1984): A *Granaria frumentum* (Draparnaud, 1801) héjmorfológiája klímavizsgálatok tükrében (Gastropoda: Chondrinidae) – Fol.Hist –nat. Mus. Matr. 9:91–107.

FŰKÖH Levente
Mátra Múzeum
H-3200 Gyöngyös
Kossuth 40.